

МҰНАЙ ТАСЫМАЛДАУ

ҚМГ көмірсутектерді экспорттық нарықтарға жеткізу бойынша мұнай тасымалдау инфрақұрылымының құрылысын аяқтады. Орта мерзімді перспективада мыналар басымдықта болады:

- ҚМГ мұнай тасымалдау жүйелері бойынша мұнай тасымалдау маршруттарының тартымдылығы мен

бәсекеге қабілеттілігін арттыру арқылы құрылған қуаттардың жүктемесін арттыру;

- операциялық шығындарды бақылау.

ҚМГ-ның мұнай тасымалының екі түрі бар - магистральды құбырлар және теңіз флоты.

Құбыр инфрақұрылымы

Қазақстанның құбыр инфрақұрылымы магистральдық мұнай құбыры жөніндегі ұлттық оператор — «ҚазТрансОйл» АҚ-ға, оның екі бірлескен кәсіпорнына («Қазақстан-Қытай құбыры» ЖШС және «МұнайТас» СБТК ЖШС), сондай-ақ «Каспий құбыр консорциумына» тиесілі. Қазақстанның қолданыстағы құбыр инфрақұрылымы перспективалы жобалардан мұнай тасымалдау көлемін ұлғайту үшін жеткілікті әлеуетке ие.

«ҚазТрансОйл» АҚ (ҚТО) – Қазақстан Республикасының магистральдық мұнай құбыры жөніндегі ұлттық оператор. Компания жалпы ұзындығы 5 372 км магистральдық мұнай құбырларының тармақталған желісіне ие, оған еліміздің барлық дерлік мұнай кен орындары қосылған. Компания мұнайды Қазақстанның төрт ірі МӨЗ-ге тасымалдауды қамтамасыз етеді, сондай-ақ мұнайды «Атырау-Самара» мұнай құбыры арқылы экспортқа тасымалдайды, мұнайды ҚБК және «Атасу-Алашанькоу» экспорттық мұнай құбырларына ауыстырып тиеуді, мұнайды Ақтау портындағы танкерлерге және теміржол көлігіне тиеуді жүзеге асырады. Мұнай тасымалдау магистральды мұнай құбырлары арқылы 36 мұнай айдау станцияларымен, 67 мұнай жылыту пештерімен, жалпы көлемі 1,4 млн м³ мұнай сақтауға арналған резервуарлық паркпен қамтамасыз етіледі. ҚТО сондай-ақ «Қазақстан-Қытай құбыры» ЖШС, «МұнайТас» СБТК» ЖШС, «Қарашығанақ Петролиум

Оперейтинг Б.В.», «Каспий құбыр арнасы консорциумы-К» АҚ, «Торғай Петролеум» АҚ және «Магистральдық су құбыры» ЖШС магистральды мұнай құбырларын пайдалану және оларға техникалық қызмет көрсету қызметтерін көрсетеді.

«Қазақстан-Қытай құбыры» ЖШС

Атасу-Алашанькоу (ұзындығы 965 км) және Кеңқияқ-Құмкөл (ұзындығы 794 км) мұнай құбырларының иесі болып табылады. ҚҚҚ қазақстандық және транзиттік ресейлік мұнайды Қытайға, сондай-ақ Қазақстанның ішкі нарығына тасымалдауды жүзеге асырады.

«МұнайТас» СБТК» ЖШС

449 км созылған Кеңқияқ-Атырау магистральды құбырын иеленеді. 2018 жылы Компания Кеңқияқ-Атырау мұнай құбырының реверсі жобасын іске асыруға кірісті. Мақсаты – Батыс Қазақстан мұнайын Қазақстан Республикасының МӨЗ-деріне жеткізуді қамтамасыз ету және Ақтөбе мен Қызылорда облыстарында мұнай өндіру көлемінің төмендеуін теңдестіру, сондай-ақ Қытайға экспорт көлемін жылына 6 млн тоннаға дейін қамтамасыз ету. Жоба құны - 30,9 млрд теңге. 2021 жылғы 1 шілдеден бастап «Аман» МАС арқылы жылына 6 млн тоннаға дейінгі көлемде кері бағытта мұнай айдау мүмкіндігі қамтамасыз етілді.

«Каспий құбыр желісі консорциумы» (КҚК) – Ресей, Қазақстан, сондай-ақ саланың жетекші

Көрсеткіш	Магистралды құбырлармен тасымалдау				Теңіз флотымен тасымалдау
Басқарушы компания	ҚазТрансОйл (ҚТО)	Қазақстан-Қытай құбыры (ҚҚК)	МұнайТас (МТ)	Каспий құбыр арнасы консорциумы (КҚК)	Қазақтеңізкөлік-флоты (ҚТКФ)
ҚМГ үлесі	ҚМГ: 90% ¹	ҚТО: 50%	ҚТО: 51%	ҚМГ: 20,75%	ҚМГ: 100%
Негізгі бағыттар	Еуропа мен Қытайға экспорт, ішкі нарық	Қытайға экспорт, ішкі нарық	Қытайға экспорт, ішкі нарық	Еуропаға экспорт	Еуропаға экспорт
Негізгі маршруттар	Қазақстанның МӨЗ-дері; Өзен-Атырау-Самара; Ақтау порты; ҚҚК және Атырау-Алашанькоу жүйелеріне мұнайды ауыстырып тиеу	Атырау — Алашанькоу; Кеңкияқ — Құмкөл	Кеңкияқ — Атырау	Теңіз — Новороссийск	Қара теңіз; Жерорта теңізі; Каспий теңізі
Жалпы ұзындығы, км	5 372	1 759	449	1 510	н/п
Қуаты, жылына млн тонн	17,5 ² 5,2 ³	20	6	67	н/п

ҚМГ мұнай құбырлары желісі

¹ Акциялардың 10%-ы «Халықтық IPO» бағдарламасы аясында сатып алған миноритарлық акционерлерге тиесілі

² Атырау — Самара учаскесінің қуаты

³ Ақтау портының қуаты (ҚТО аймақтары, құю терминалдары)

ойыншыларының емес жетекші компанияларының деп жазыңызшы қатысуымен ұзындығы 1 510 км магистральдық құбыр салу және пайдалану үшін құрылған халықаралық мұнай тасымалдау жобасы (оның ішінде 452 км - қазақстандық учаске). КҚК мұнай құбыры қазақстандық мұнайды экспорттық жеткізудің басым бағыттарының бірі болып табылады және Қазақстандық Теңіз мұнай кен орнын Қара теңіздегі (Новороссийск портына жақын) «Южная Озереевка» мұнай терминалымен байланыстырады. Мұнай тасымалдау КҚК мұнай құбыры бойынша 15 мұнай айдау станцияларымен, жалпы көлемі 1,3 млн м³ мұнай сақтауға арналған резервуарлық паркпен және шығарылатын үш аймақтық құрылғымен қамтамасыз етіледі.

2019 жылы Теңіз бен Қашаған кен орындарында мұнай өндірудің алдағы ұлғаюына байланысты КҚК акционерлері қазақстандық мұнайды тасымалдау көлемін жылына 72,5 млн тоннаға дейін ұлғайту үшін құбыр жүйесінің тар жерлерін жою жобасын іске асыру туралы шешім қабылдады. Жобаны іске асыру мерзімі 2019-2023 жылдар, жобаның құны — 600 млн АҚШ доллары. Қаржыландыру КҚК-ның өз қаражаты есебінен көзделеді.

Магистральды құбырлармен мұнай тасымалдау

2021 жылы ҚМГ үлесіне магистральдық құбырлар арқылы мұнай тасымалдаудың шоғырландырылған көлемі 0,8%-ға аздап ұлғайды және 64 710 мың тоннаны құрады. Өсім ішкі нарықта қажетті өңдеу көлемін қамтамасыз ету үшін қазақстандық МӨЗ бағытында ішкі тасымалдау көлемінің ұлғаюына байланысты. Бұл ретте, ОПЕК+ келісімі шеңберінде өндіруді шектеу бойынша жер қойнауын пайдаланушылар қабылдаған міндеттемелерге және жетілген кен орындарында өндіру деңгейінің табиғи төмендеуіне байланысты мұнайды экспорттық тасымалдау көлемі төмендеді.

Мұнай тасымалдау көлемі, мың тонна¹

Компания	2019	2020	2021
ҚазТрансОйл (100%)	44 463	42 298	41 224
экспорт	17 567	16 699	14 296
транзит	9 979	9 989	9 989
ішкі нарық	16 917	15 610	16 939
Қазақстан-Қытай құбыры (100%)	16 200	15 883	17 412
экспорт	859	571	967
транзит	9 979	9 979	9 979
ішкі нарық	5 362	5 333	6 465
МұнайТас (100%)	3 232	3 321	4 273
экспорт	1 998	1 595	1 572
ішкі нарық	1 234	1 726	2 701
Каспий құбыр желісі консорциумы (100%), экспорт	63 256	59 027	60 728

2021 жылы бағыттар бойынша мұнай тасымалдау құрылымы, %

Компания	Экспорт	Транзит	Ішкі нарық
ҚазТрансОйл	35	24	41
Қазақстан-Қытай құбыры	6	57	37
МұнайТас	37	н/п	63
Каспий құбыр арнасы консорциумы	100	н/п	н/п

Мұнай жүк айналымының көлемі, млн тонна * км

Компания	2019	2020	2021
ҚазТрансОйл (100%)	37 658	35 899	35 162
Қазақстан-Қытай құбыры (100%)	14 590	14 368	15 592
МұнайТас (100%)	1 232	1 322	1 725
Каспий құбыр арнасы консорциумы (100%)	82 997	77 207	79 446

ҚМГ үлесіне мұнай жүк айналымының көлемі, млн тонна * км

Компания	2019	2020	2021
ҚазТрансОйл (100%)	37 658	35 899	35 162
Қазақстан-Қытай құбыры (50%)	7 296	7 185	7 796
МұнайТас (51%)	628	674	879
Каспий құбыр арнасы консорциумы (20,75%)	17 222	16 020	16 485

¹ Мұнай тасымалдаудың шоғырландырылған көлемі ҚМГ операциялық үлесін (ҚТО-ны қоспағанда) ескере отырып, әрбір жеке құбыр компаниясының тасымалдау көлемін ескереді. Мұнай көлемінің бір бөлігін екі немесе үш құбыр компаниясы тасымалдай алады және, тиісінше, бұл көлемдер мұнай тасымалдаудың шоғырландырылған көлемінде кем дегенде бір рет есепке алынады.

ҚМГ үлесіне мұнай тасымалдау көлемі, мың тонна²

Компания	2019	2020	2021
ҚазТрансОйл (100%) ³	44 463	42 298	41 224
Қазақстан-Қытай құбыры (50%)	8 100	7 942	8 706
МұнайТас (51%)	1 648	1 694	2 179
Каспий құбыр арнасы консорциумы (20,75%)	13 126	12 248	12 601
Барлығы	67 337	64 181	64 710

Ішкі нарыққа мұнай тасымалдау тарифтері, 1 мың км-ге шаққанда бір тоннаға теңге

Компания	2019	2020	2021
ҚазТрансОйл	4 722 (01.09.2019ж. бастап - 4 717)	4 110	4 356 (01.12.2021ж. бастап - 4 328)
Қазақстан-Қытай құбыры	7 158	6 456 (01.02.2020ж. бастап - 7158)	4 323,7
МұнайТас	5 724 (01.07.2019ж. бастап - 5 912)	5 457,3 (25.12.2020ж. бастап - 5 912)	5 912

Мұнайды экспортқа тасымалдау тарифтері

Компания	2019	2020	2021
ҚазТрансОйл, 1 мың км-ге шаққанда бір тоннаға теңге	6 399	6 399 (01.03.2020ж. бастап - 7 359)	7 359
Қазақстан-Қытай құбыры, 1 мың км-ге шаққанда бір тоннаға теңге	6 799	6 799	6 799
МұнайТас, 1 мың км-ге шаққанда бір тоннаға теңге	5 912	5 912	5 912
Каспий құбыр желісі консорциумы, бір тоннаға АҚШ доллары.	38	38	38

Қытайға мұнай транзитінің тарифтері, бір тоннаға АҚШ доллары

Компания	2019	2020	2021
ҚазТрансОйл	4,23	4,23	4,23
Қазақстан-Қытай құбыры	10,77	10,77	10,77

Мұнайды магистралдық тасымалдау тарифтері

Қазақстанның ішкі нарығына мұнай тасымалдау тарифтері мемлекеттік реттелуге жатады.

«Табиғи монополиялар туралы» Қазақстан Республикасының 2018 жылғы 27 желтоқсандағы №204-VI Заңына сәйкес Қазақстан Республикасының аумағы арқылы транзит және Қазақстан Республикасынан тыс жерге экспорттау мақсатында мұнай тасымалдау жөніндегі қызметтер табиғи монополиялар саласына кірмейді.

Теңізбен мұнай тасымалдау Тасымалдау активтері

«Қазақтеңізкөлікфлоты» ҰТКҚК» ЖШС (ҚТКФ) Ұлттық теңіз тасымалдаушысы болып табылады. ҚТКФ активтерінің құрамына кіретіндер:

- сауда флоты: жеке мұнай құю танкерлері — «Астана», «Алматы» және «Ақтау» (әрбір дедвейт 12 мың тонна); сондай-ақ «Афрамекс» - «Алатау» және «Алтай» үлгісінде мұнай құю танкерлері (әрбір дедвейт 115 мың тонна);
- теңіз операцияларын қолдау флоты— жүк көтергіштігі 3,6 мың тонна ҚМГ сериясының сегіз баржа-алаңы;
- «Теңізшевройл» ЖШС болашақ кеңейту жобасына қатысатын флот: MCV класты үш кеме - «Барыс», «Бүркіт» және «Сұңқар», жүк көтергіштігі 5,2 мың тонна, үш буксир — «Талас», «Ембі» және «Ырғыз» (гактағы тартым 40 тонна).

Мұнайды теңіз арқылы тасымалдаудың негізгі бағыттары

- Каспий теңізі акваториясындағы бағыттар
- Қара және Жерорта теңіздеріндегі бағыттар

Тасымалдау көлемі

2021 жылы теңіз арқылы мұнай тасымалдаудың жалпы көлемі 2020 жылмен салыстырғанда 865 мың тоннаға сәл ұлғайып, 9 855 мың тоннаны құрады. Мұнайды теңіз арқылы тасымалдау көлемінің ұлғаюы әлемдегі мұнай тасымалы нарығын қалпына келтірудің

² Мұнай тасымалдаудың шоғырландырылған көлемі ҚМГ операциялық үлесін (ҚТО-ны қоспағанда) ескере отырып, әрбір жеке құбыр компаниясының тасымалдау көлемін ескереді. Мұнай көлемінің бір бөлігін екі немесе үш құбыр компаниясы тасымалдай алады және тиісінше бұл көлемдер мұнай тасымалдаудың шоғырландырылған көлемінде кем дегенде бір рет есепке алынады.

³ ҚМГ активтің операциялық қызметін толық бақылайтындықтан, ҚТО тасымалдауы 100% көлемінде ұсынылған.

арқасында Жерорта теңізінде тасымалының артуына байланысты болды.

2021 жылғы наурызда «Барыс» көпфункционалды қосалқы кемесін контейнер тасушы етіп жаңғырту және қайта жабдықтау аяқталды. Контейнерлік жүктерді тасымалдау Ақтау-Баку-Ақтау фидерлік желісінде жүзеге асырылады. Сонымен қатар, ҚТКФ құрғақ жүктерді ҚТКФ меншігіне беру туралы «KTZ Express Shipping» ЖШС-мен келісім жасасты.

Есепті жылдың мамырында ҚТКФ меншігіне құрғақ жүк тасымалдайтын екі кеме алынды: «Бекет-Ата» және «Түркістан». 2021 жылдың 3-тоқсанында Muwsufa Thima Иджар келісімі аясында «Al Hilal «Ислам Банкі» АҚ

Тасымалдау көлемі, мың тонна

Теңіз	2019	2020	2021
Қара және Жерорта	10 186	8 361	9 318
Каспий	543	629	537
Барлығы	10 729	8 990	9 855

Мұнай жүк айналымының көлемі, млн тонна • км

Теңіз	2019	2020	2021
Қара және Жерорта	9 676	7 942	8 852
Каспий	165	197	167
Барлығы	9 841	8 139	9 019

алдындағы барлық міндеттемелер орындалды. Сондай-ақ, ҚТЖ мен «ADY Container» ЖШҚ арасында «Баку-Түркменбашы-Баку» бағыты

бойынша контейнерлерді тасымалдау туралы бас келісімге қол қойылды.

